

Fighting Corruption: Conflict zones are frequently fertile grounds for corruption, and Ukraine has encountered substantial challenges with this issue both prior to and during the war. International cooperation can provide essential contributions to the investigation and mitigation of corruption, which is vital for effective post-war reconstruction and governance.

Strengthening the Rule of Law and Stability: The reinforcement of police cooperation is crucial to upholding the rule of law within a nation ravaged by war, ensuring that stability is gradually reinstated even amidst ongoing conflict. Global law enforcement resources can offer the necessary expertise to aid Ukraine in reconstructing its justice system and addressing the persistent issues exacerbated by the warfare.

1. URL: europol.europa.eu/publications.

2. URL: commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights.

3. URL: euam-ukraine.eu/news/euam-ukraine-a-decade-of-building-capacity-and-supporting-reforms/.

Кристина РЕЗВОРОВИЧ

завідувач кафедри

цивільно-правових дисциплін

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

(м. Дніпро, Україна),

доктор юридичних наук, доцент

<https://orcid.org/0000-0003-1183-613X>

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ З ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Сучасний світ стикається з багатьма викликами й загрозами, серед яких особливе місце посідають воєнні конфлікти, що супроводжуються численними порушеннями прав людини. Особлива увага приділяється захисту цивільного населення, особливо жінок і дітей, які є найбільш вразливими. Окрім загальних прав, з якими кожна людина народжується, жінки та діти мають специфічні права, які потребують особливого захисту не лише в мирний час, але й у надзвичайних ситуаціях, таких як воєнний стан.

Незважаючи на численні дослідження й публікації, ситуація з воєнними злочинами проти дітей в Україні потребує більш ґрунтовного й конкретного аналізу. Під час збройних конфліктів діти та їхні права захищені міжнародним гуманітарним правом і національним законодавством, але на практиці це не завжди реалізується. З огляду на те, що наша країна перебуває в стані війни, питання захисту прав дітей у цей період є не тільки актуальним, але й набуває все більшого значення і потребує ґрунтовного опрацювання. Розуміння цієї проблеми вимагає постійного оновлення знань та адаптації підходів з метою ефективного захисту прав і гідності постраждалих та запобігання повторенню подібних інцидентів у майбутньому.

Діти є найбільш вразливою категорією населення, що потребує особливої турботи й підтримки з боку держави. Яскравим свідченням цього є події, пов'язані з вторгненням російської федерації на територію України. За даними національного порталу «Діти війни», з початку повномасштабної війни росії проти України загинуло 482 дитини, 981 дитина отримала поранення, 398 – вважаються зниклими безвісти та 19 392 – були депортовані.

Для забезпечення захисту прав дітей, зокрема й під час війни, у міжнародному праві існують окремі правові норми, положення яких покликані визначити статус дітей та умови їх виживання у воєнний час. Загальна декларація прав людини, ухвалена 10 грудня 1948 року, є одним з основних документів, який діє в мирний час. Це універсальний міжнародний документ у сфері прав людини, положення якого регулюють права, що безпосередньо стосуються дітей. Ухвалення Декларації стало поштовхом для підписання інших документів, спрямованих на забезпечення рівних прав усіх дітей. Пізніше, у 1974 році, була ухвалена Декларація про захист жінок і дітей у надзвичайних ситуаціях і збройних конфліктах. Усі ці

акти є частиною механізмів, які забезпечують захист та дотримання прав дитини в міжнародному й національному праві.

Проте, незважаючи на встановлені правила, росія цинічно їх порушує, зокрема й норми Конвенції про захист цивільного населення під час війни 1949 року. Стаття 17 цього міжнародного закону передбачає право на евакуацію з оточених районів, що особливо стосується жінок і дітей. Однак росія неодноразово порушувала Угоду про «зелені коридори». Найбільш показовим прикладом недотримання міжнародних норм є ракетний обстріл залізничного вокзалу в Краматорську 8 квітня 2022 року, який призвів до поранення й загибелі цивільних осіб, зокрема й дітей.

Міжнародна система захисту прав і свобод дитини містить сукупність міжнародно-правових принципів та норм, що регулюють права і свободи дитини. Міжнародна співпраця досягла значних успіхів у сфері забезпечення повної реалізації прав дитини. Конвенція про права дитини 1989 року є одним з найважливіших документів в історії прав дитини. Цінність її полягає в тому, що вона була створена для захисту прав усіх дітей від будь-якої форми ізоляції або дискримінації. Конвенція є важливим інструментом у боротьбі з порушеннями прав дітей і сприяє створенню світу, в якому діти можуть розвиватися й жити в повній гармонії.

Потреба в захисті прав дітей виникає не лише в дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а й у всіх дітей, які перебувають у вразливому становищі. Збройні конфлікти створюють додаткові виклики для дотримання й захисту прав дітей, незалежно від їхнього статусу. Діти, батьки яких не потребують особливого захисту в мирний час, потребують підтримки й захисту в період війни. На окупованих територіях діти віком до 15 років, вагітні жінки й матері дітей віком до семи років мають право продовжувати користуватися такою допомогою, як харчування, медичне обслуговування та захист від наслідків

Вирішення проблеми дітей в умовах збройного конфлікту є одним із пріоритетів стратегії Європейського Союзу в галузі прав людини. Ратифікуючи Факультативний протокол до Конвенції про участь дітей у збройних конфліктах, Україна підтверджує свою готовність протистояти шкідливому та широкомасштабному впливу на дітей, засуджує незаконні напади на дітей в умовах конфлікту та установи, де часто перебувають діти, зокрема школи та лікарні, а також засуджує втягнення дітей у збройні конфлікти, визнаючи необхідність посилення їх захисту.

Згідно з міжнародним правом діти, які зростають під час війни, визнані такими, що потребують особливого захисту. Це пов'язано з тим, що під час війни порушуються всі права дитини. Зокрема, право на життя, право бути з родиною та громадою, право на здоров'я, право на особистий розвиток та право на піклування й захист перебувають під загрозою.

Отже, в сучасних умовах, особливо в ситуації збройного конфлікту, питання захисту прав та інтересів дітей набуває особливого значення.

Дуже важливо активно боротися з безкарністю, надаючи правову допомогу й послуги підтримки жертвам, застосовуючи підхід, орієнтований на потерпілих, протягом усього процесу правосуддя та забезпечуючи притягнення винних до відповідальності за їхні дії. Важливо створювати та фінансувати притулки, консультаційні центри та гарячі лінії, які надають екстрену допомогу, психологічну підтримку й програми реабілітації. Ці життєво важливі послуги мають бути легкодоступними для всіх постраждалих, незалежно від їхнього географічного розташування чи соціально-економічного статусу, з особливою увагою до маргіналізованих спільнот, що перебувають у зоні ризику.

За підтримки міжнародних партнерів і вдосконалення міжнародно-правових механізмів притягнення винних до відповідальності можна домогтися позитивних змін у застосуванні міжнародного гуманітарного права. Міжнародна підтримка України – це не бажання, а обов'язок держав, які прагнуть глобального процвітання й безпеки. Це безпека не тільки для України, а й для територій інших держав, оскільки імперські наміри російської федерації можуть поширитися і на інші країни. Збереження записів і доказів злочинів, особливо місіями ООН і Ради Європи з моніторингу, має важливе значення.

Співпрацюючи з міжнародними організаціями, групами громадянського суспільства та регіональними ініціативами, Україна може отримати доступ до цінної підтримки, ресурсів і досвіду в боротьбі з гендерно зумовленим насильством та просуванням гендерної нерівності, досягнути значного прогресу у розв'язанні соціальних проблем, з якими стикаються жінки та діти в постконфліктних ситуаціях.

На сьогодні законодавство України щодо захисту прав дітей в умовах воєнного стану перебуває в стадії динамічного розвитку. Однак ефективність цього розвитку залежить від

низки факторів. Першим з них є існування тимчасово окупованих територій. Проблема полягає в тому, що на ці території неможливо здійснювати правовий вплив, отримувати достовірну інформацію про потреби дітей, які там проживають, відстежувати їхнє місцезнаходження та умови проживання. Інакше кажучи, можна розробити плани правових дій щодо дітей, які проживають на окупованих територіях, але реалізувати їх на практиці наразі неможливо. Другий фактор – відсутність фінансування. Реалізація програм захисту прав дитини у воєнний час потребує належного фінансування, яке зараз важко отримати з державного бюджету.

1. Батраченко Т., Розгон О., Єфімова І. Сексуальне насильство в контексті воєнних злочинів: аналіз міжнародних та європейських стандартів та відповідальності. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 1(29). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-1\(29\)-13-21](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-1(29)-13-21).

2. Білянський Ю. О., Лінник Н. В., Руснак Л. В. Особливості нормативно-правового регулювання захисту прав дітей в умовах воєнного стану: проблеми та шляхи вдосконалення. Права людини та публічне врядування в сучасних умовах : матеріали VI міжнародного правничого форуму, м. Чернівці, 9 червня 2023 р. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2023. URL : <https://doi.org/10.36059/978-966-397-314-2-4>.

3. Декларація про захист жінок і дітей при надзвичайних обставинах та під час збройних конфліктів : Декларація ООН від 14.12.1974 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_317#Text.

4. Загальна декларація прав людини : Декларація ООН від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.

5. Резворович К. Р. Нормативно-правові акти України як засіб забезпечення ефективного функціонування механізму реалізації гендерної рівності в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 2. С. 125–129. URL: https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2021/09/21_2_ua/%D0%9D%D0%92_2-2021_23.10.21-125-130.pdf.

6. Ястремська Н. Міжнародне право та воєнний стан: обмеження та обов'язки держав. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2024. № 2(44). URL : [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-2\(44\)-1252-1262](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-2(44)-1252-1262).

7. Yunin A., Yunina M., Rezvorovych K. Violence against children in educational institutions (bullying): causes, consequences, prevention measures and responsibility. Juvenile policy as a component of supporting Ukraine's national security and defense (dedicated to the 53rd anniversary of the UN General Assembly adoption of the Declaration of the Rights of the Child and the 56th anniversary of the establishment of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs). Riga : Baltija Publishin, 2023. S. 528–549. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-276-0-23>.

Тетяна ЧЕХОВИЧ

науковий співробітник
навчально-наукової лабораторії
дослідження проблем забезпечення
прав осіб, які постраждали від війни,
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
доктор юридичних наук, доцент
<https://orcid.org/0000-0001-9821-4127>

ЗАХИСТ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Гіппократу належать відомі усім слова: «Vita brevis, Ars longa» («Життя коротке, мистецтво вічне»). Ця думка підкреслює цінність мистецтва та культури, пояснює необхідність збереження культурних цінностей для майбутніх поколінь. Саме тому так важливо берегти культурну спадщину, особливо в часи збройних конфліктів, коли вона опиняється під загрозою знищення.

Культурні цінності виконують різні та однаково важливі функції. Завдяки ним люди отримують інформацію про навколишній світ, про своє минуле та особливості його формування. Пізнаючи культурні цінності, ми пізнаємо себе, краще розуміємо свої традиції та звичаї. У певному розумінні можна навіть сказати, що культурні цінності закладають соціокультурний код відповідного народу, який визначає його унікальність і відрізняє від інших.

У контексті російсько-української війни ці висновки набувають особливого